

VKTJ.01.03

Eesti kiriku- ja kultuurilugu

Õppeaastal 2022-2023

Kursuse maht - 6 EAP, millest 36 kontakttundi, 104 iseseisvat tööd

Kursuse õppejõud: Toivo Pilli

Õpiväljundid. Ainekursuse läbinud üliõpilane

- oskab Eesti kirikulugu põhjendatult periodiseerida;
- tunneb Eesti kiriku- ja kultuuriloo põhisündmusi ja võtmeisikuid;
- loob seoseid Eesti kiriku- ja kultuuriloo sündmuste vahel;
- tunneb ja mõtestab Eesti EKB Liidu või oma kodukonfessiooni arengulugu Eesti kultuuri avaramas kontekstis.

Hindamine: Eristav.

Hindamine

Hindamismeetod	Tähtaeg	Hindamiskriteeriumid
1. Ajajoone koostamine (1000-2000) Koosta ajajoon, millel on kümme osa – üks iga sajandi kohta. Iga sajandi juurde märgi 1-2 üldkultuuri ja 1-2 kirikuloo jaoks pöördelist sündmust või muutust. Mis on pöördelise tähtsusega? See on sinu valik, kuid valik peab olema põhjendatud. 30% hindest	Reede, 30.01.23 kell 23.59 Moodle keskkonda Laadimine	Ajajoon on koostatud loogiliselt ning vormistatud korrektselt ja loovalt. Soovi korral võib ajajoon olla vormistatud tabeli või mõnel muul kujul. Ajajoone koostamist ja valitud sündmusi või muutusi põhjendab üliõpilane läbimõeldult ja argumenteeritult. Põhjendused on iga valitud sündmuse kohta 2-3 lauselised ja lisatud ajajoone juurde või järele.
2. Umbes 1500 sõnaline essee. Esseede teemad on ette antud. 70% hindest	Reede, 27.03.23 kell 23.59 Moodle keskkonda laadimine	Essee näitab üliõpilase kirjanduse kasutamise oskust, arutlusvõimet ja põhjendatud seisukohtade esitamist. Lävendiks on referatiivne, kuid teemale keskenduv essee. Töö on vormistatud korrektselt, kasutades asjakohast viitamist. Töö lõpul on toodud kasutatud kirjanduse loetelu, milles on vähemalt viis nimetust. Kõrgema hinde saamiseks peab essee andma tunnistust analüüsivõimest ja/või tänapäevasest diskussioonist antud teemal.
3. Neli jooksvat ülesannet vastavalt õppejõu juhistele. Õppejõud võib anda lugemis- või vaatlusülesandeid. Nende täitmine on eelduseks aine sooritamisele.	Vastavalt õppejõu juhistele.	Lugemis ja vaatlusülesanded on väikesemahulised tööd, mis eeldavad kirjalikku lühivastust (näiteks, küsimustele vastuste leidmine kirjanduse põhjal,

Mitteeristav.	Moodle keskkonda laadimine.	lühikirjeldus mõne ajaloolise maali kohta jms). Hinnatakse korrektsust, kaasamõtlemit, initsiatiivi ülesande sisukal täitmisel.
---------------	-----------------------------	---

Õppeprotsess

August (2t)	Sissejuhatus õppeainesse. Kristluse ja kultuuri suhetest Eesti näidetega. – Test, et selgitada üliõpilaste eelteadmisi selles ainevaldkonnas.	Toivo Pilli
August (4t)	Mida me teame eestlaste kokkupuudetest kristliku kultuuriga enne 13. sajandit? Ristiusustamine ja keskaja kultuur Eesti aladel.	Toivo Pilli
September (4t)	Reformatsioon ja selle mõju Eesti kultuurile ja usuelule.	Toivo Pilli
November (2t)	Pietism ja ratsionalism – ning vaimuelu muutused 17.-18.sajandil.	Toivo Pilli
November (2t)	Õppekäik või õppefilmi vaatamine (ja kirjalik õppeülesanne).	Toivo Pilli
Detsember (4t)	Vennastekogudus kui usuline ja kultuuriline fenomen läbi sajandite.	Toivo Pilli
Jaanuar (2t)	Rahvuslik ärkamisaeg ja kiriku veendumused dialoogis.	Toivo Pilli
Jaanuar (4t)	Läänemaa ärkamine – uue kirikumudeli sünd. (I)	Toivo Pilli
Jaanuar (2t)	Õppekäik või õppefilmi vaatamine.	Toivo Pilli
Veebruar (2t)	Läänemaa ärkamine – uute koguduste subkultuur. (II)	Toivo Pilli
Veebruar (4t)	Vabakirikute areng 20. sajandi Eesti kultuurikontekstis. Vabakirikute suhted üldkultuuriga.	Toivo Pilli
Aprill (4t)	Kiriku- ja kultuurielu seosed ja lahknemised nõukogude ajal ja taasiseseisvunud Eestis.	Toivo Pilli
Aprill (2t)	Tagasiside esseede kohta. Hindamine.	Toivo Pilli

Ainekursuse kirjandus ja muu materjal:

- **Altnurme, Riho (koostaja ja toimetaja), Eesti kiriku- ja religioonilugu (Tartu, 2018).**

- **Talve, Ilmar, *Eesti kultuurilugu* (Tartu, 2004).**
- Vahtre, Lauri, *Eesti kultuuri ajalugu* (Tallinn 1993).
- Pili, Toivo, "Ristiusu vestlused Eesti kultuuriga", *Teekäija*, nr 6 (2006).
- Võõbus, Artur, *Studies in the History of the Estonian People*, vol. I-III (Stockholm, 1969-1974).
- Filmid Uku Masingust, Arvo Pärdist, Läänemaa ärkamisest, Ain Kalmusest. Öölikooli ja Plekktrummi valitud salvestuste järelvaatamine või -kuulamine.

Esseede teemad:

1. "Ristiusk toodi Eestisse tule ja mõõgaga." – Arutle kujuteldava vestluskaasalasega sel teemal, väljendades enda põhjendatud seisukohti.
2. Kuivõrd oli keskaeg Eestis "pime aeg"?
3. Kuidas on reformatsioon Eesti aladel mõjutanud järgmisi sajandeid kiriku- ja kultuuri vallas? Vali 3-4 näidet ja argumenteeri!
4. Kuivõrd on põhjendatud väita, et Eesti vabakirikud on kultuurivõõrad?
5. Selgita kolme suuremat muutust Eesti usumaastikul 19. sajandil. Aseta oma arutlus laiemasse kultuurikonteksti, osuta seostele.
6. Kirikul on usuline roll. Kuivõrd peaks kirik tänapäeval täitma kultuurilist ülesannet? Põhjenda.